

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

2	5	8	5	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	1
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 1st Semester
(2124)

SOCIAL STRATIFICATIONS : CONCEPTS & THEORIES

Paper : SOC-R-414 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 80

Note :— Attempt FIVE questions in all, selecting at least one question from each unit. Question 1 is compulsory.

1. Attempt each in 30-35 words :

- (i) Social differentiation.
- (ii) Hierarchy.
- (iii) Ethnicity.
- (iv) Class Conflict.
- (v) Middle Class.
- (vi) Honour Killing.
- (vii) Protective Discrimination.
- (viii) Define 'Class' in terms of Max Weber.
- (ix) Factors responsible for change in Caste system in India.
- (x) Social Mobility. 10×2=20

UNIT-I

2. What do you mean by Social Stratification ? What are its features ? 15
3. Give various dimensions of Social Stratification in brief. 15

UNIT-II

4. Critically examine the Davis and Moore's theory of social stratification. 15

5. What do you understand by Multi-dimensional theory of Max Weber ? 15

UNIT-III

6. Throw some light on rapidly emerging middle classes in India. 15
7. What is class ? Give in detail its various correlates. 15

UNIT-IV

8. Is caste changing ? Discuss about changes and continuity in caste system. 15
9. What do you understand by resurgence of Caste ? Explain it with reference to Khap Panchayats. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रत्येक यूनिट में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिये। प्रश्न न. 1 अनिवार्य है।

1. प्रत्येक प्रश्न को 30-35 शब्दों में लिखें :

- (i) सामाजिक भेदभाव।
- (ii) पदानुक्रम।
- (iii) जातीयता।
- (iv) वर्ग संघर्ष।
- (v) मध्यम वर्ग।
- (vi) ऑनर किलिंग।
- (vii) सुरक्षात्मक भेदभाव।
- (viii) मैक्स वेबर के संदर्भ में 'वर्ग' को परिभाषित करें।
- (ix) भारत में जाति व्यवस्था में परिवर्तन के लिए उत्तरदायी कारक।
- (x) सामाजिक गतिशीलता। 10×2=20

यूनिट-I

2. सामाजिक स्तरीकरण से आप क्या समझते हैं ? इसकी विशेषताएं क्या हैं ? 15
3. सामाजिक स्तरीकरण के विभिन्न आयामों को संक्षेप में बताइये। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਡੇਵਿਸ ਐਂਡ ਮੂਰੇ ਦੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸ਼ਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ। 15
5. ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ ਦੇ ਬਹੁਆਧਾਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਪ ਕਧਾ ਸਮਝਦੇ ਹੈਂ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਤੇਜੀ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਮਧਯਮ ਵਰਗ ਪਰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲੋਂ। 15
7. ਵਰਗ ਕਧਾ ਹੈ ? ਇਸਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਹਸੰਬੰਧੋਂ ਕੋ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਦੇ ਬਤਾਓ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕਧਾ ਜਾਤਿ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ? ਜਾਤਿ ਵਧਵਸ਼ਠਾ ਮੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਐਂਡ ਨਿਰਨ਼ਤਰਤਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
9. ਜਾਤਿ ਦੇ ਪੁਨਰੂਤਠਾਨ ਦੇ ਆਪ ਕਧਾ ਸਮਝਦੇ ਹੈਂ ? ਇਸੇ ਖਾਪ ਪੰਚਾਧਤੋਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਮੇਂ ਸਮਝਾਓਏ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

1. ਹਰੇਕ ਨੂੰ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕਰੋ :
- (i) ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗਵਾਂ।
 - (ii) ਦਰਜਾਬੰਦੀ।
 - (iii) ਨਸਲੀ।
 - (iv) ਵਰਗ ਸੰਘਰਸ਼।
 - (v) ਮੱਧ ਵਰਗ।
 - (vi) ਆਨਰ ਕਲਿੰਗ।
 - (vii) ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰਾ।
 - (viii) ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਕਲਾਸ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (ix) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕ।
 - (x) ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ।
- 10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 15
3. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਡੇਵਿਸ ਅਤੇ ਮੂਰੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15
5. ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ ਦੇ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਮੱਧ ਵਰਗ 'ਤੇ ਕੁਝ ਚਾਨਣ ਪਾਓ। 15
7. ਕਲਾਸ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕੀ ਜਾਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ? ਜਾਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
9. ਜਾਤ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15